

5.8.2022

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm.@gov.fi

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausunto hallituksen esityksestä laiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt Varsinais-Suomen ELY-keskukselta lausuntoa laista metsätalouden määräaikaisesta kannustinjärjestelmästä (jatkossa kannustinlaki). Lausunto koostuu yleisistä kommentteista ja tämän jälkeen lain pykäläkohtaisesta kommentoinnista. Lausuntopyynnön mukaan lakiin liittyvät asetukset tulevat myöhemmin erikseen lausuttaviksi. Lakiesityksen liitteenä olleisiin asetuksiin ei sen vuoksi tässä lausunnossa yksityiskohtaisesti oteta kantaa. Lausuntoon sisältyy muutamia yksittäisiä asetuksia koskevia kommentteja niiltä osin, kun asetuserä on oleellisesti tarkentanut lakiesityksen sisältöä tai poikennut siitä.

Lausunnon kokoamiseen on osallistunut Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ympäristövastuualueelta vesiyksikkö ja luonnonsuojeluyksikkö sekä elinkeinovastuualue.

Yleiset huomiot lakiesityksestä

Lakiesityksen lähtökohdaksi on nostettu kokonaisvaltainen metsätalouden kestävyys, jossa huomiota kiinnitetään taloudellisen kestävyuden rinnalla vesistö- ja ilmastovaikutusten kestävyteen sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen. Varsinaisissa lakipykälissä korostuu kuitenkin liiaksi kestävyys taloudellisena kestävytenä, jolloin haitallisten ilmasto- ja vesistövaikutusten torjuminen ja luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen jää toistuvasti puuntuotannon tavoitteille alisteiseksi. Lakia tuleekin tarkentaa niiltä osin, että ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteiden saavuttaminen varmistuu. Tätä tarvetta korostaa lain perusteluiden huomio siitä, että jo aikaisemmin on onnistuttu metsätaloudellisten tavoitteiden saavuttamisessa, mutta yhtäaikaaisesti ilmasto-, vesistö- ja luonnonmonimuotoisuuden näkökulmasta kestävydessä ei ole onnistuttu. Viimeisimmät selvitykset luonnon tilasta korostavat tarvetta parantaa ympäristövaikutusten huomiointia metsätaloudessa. Kuluvan vuoden keväällä julkaistujen laskelmien mukaan maankäyttösektori on muuttunut ensimmäistä kertaa nielusta päästölähteeksi, metsäojitusten vesistökuormitusta aiheuttava vaikutus on tunnistettu aikaisempaa laajemmin ja viimeisimmän Suomen lajien uhanalaisuusarvion (2019) mukaan kolmannes uhanalaisista lajeista elää ensisijaisesti metsissä ja merkittävällä osalla lajeista keskeinen uhanalaistumisen syy on tehokas metsätalous.

Kokonaisvaltaisesti kestävä metsätalouden harjoittaminen voi tapauskohtaisesti tarkoittaa sitä, että puuntuotannollisista tavoitteista joudutaan tinkimään, jotta saavutetaan luonnon monimuotoisuuden turvaamisen, ilmaston kuumenemisen hidastamisen, ilmaston kuumenemiseen sopeutumisen ja/tai vesistökuormituksen vähentämisen näkökulmasta kestävämpiä tuloksia. Metsätalouden harjoittaminen on toimivista ekosysteemeistä riippuvaista. Tämän vuoksi on myös metsätalouselinkeinon omien etujen mukaista harjoittaa metsätaloutta niin, että metsätalouden ympäristövaikutuksia ehkäistään ja korjataan aikaisempaa enemmän varmistaen tuottavien ja

toimivien ekosysteemien säilyminen. Lausuttavana ollut lakiehdotus ei näitä tavoitteita vielä riittävästi turvaa, vaikka ko. tavoitteet ovat lain keskiössä.

Vuosina 2017–2022 vastaavalla tukimenettelyllä on taimikon ja nuorenmetsänhoitoa tuettu rahallisesti ja tehty hehtaareissa moninkertaisesti – monikymmenkertaisesti verrattuna metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitämiseen ja metsäluonnon hoitoon. Samalla lain perusteluissa on todettu, että nuorenmetsän hoitotoimien ilmastovaikutusten arvioiminen on vaikeaa tutkimustiedon puuttuessa, taimikoiden hoitamatta jättäminen olisi järkevää hiilensidonnan lisäämiseksi ja taimikon ja nuorenmetsän hoidossa vaikutukset ovat luonnonmonimuotoisuutta heikentäviä. Monimuotoisuutta heikentävää vaikutusta korostaa, se, että lakiesityksessä monimuotoisuutta tukevat toteuttamistavat eivät ole taimikon ja nuorenmetsänhoidossa riittävästi velvoittavia. Tukien painopistettä tulisi voimakkaasti siirtää suuntaan, jolla tukia suunnattaisiin enemmän toimenpiteisiin, jotka vaikuttaisivat positiivisesti metsäluonnon uhanalaistumiskehityksen pysäyttämiseen, hiilensidonnan ja hiilivaraston kasvuun ja vesistökuormituksen vähentämiseen. Koska lain tavoitteena on muukin kuin metsätaloudellinen kestävyys, tulisi tarkastella kriittisesti, onko perusteltua myöntää tukia, joiden vaikutukset ovat joidenkin lain keskeisten tavoitteiden vastaisia. Sama koskee esimerkiksi mahdollisuutta myöntää tukea suometsän hoitosuunnitelmaan, joka mahdollistaisi tietyissä tapauksissa ojien suunnittelua jopa vesitaloudeltaan luonnontilaisille soille. Ympäristövaikutusten näkökulmasta haitallisten tukien uudelleenarviointitarvetta korostaa EU:n biodiversiteettistrategia, joka edellyttää luonnon monimuotoisuuden parempaa turvaamista kaikessa toiminnassa.

Vesiensuojelun kannalta on positiivista, että lausunnolla olevassa kannustejärjestelmässä on otettu yhdeksi tavoitteeksi metsätalouden vesiensuojelu ja metsätaloustoimenpiteistä aiheutuvan kiintoaine- ja ravinnekuormituksen vähentämiseen tähtäävien vesiensuojeluratkaisujen ja menetelmien tukeminen. Vesiensuojelunäkökulman ja tarpeellisten vesiensuojelurakenteiden sisällyttäminen suometsien hoitosuunnitelmiin ja ojien kunnostukseen myönnettävien tukien loppuminen tukevat osaltaan myös vesien- ja merenhoidon tavoitteita. Lakiesityksen eri pykälissä mahdollistetaan kuitenkin ojitus edelleen ja moni pykälä nyt lausunnolla olevassa lakiesityksessä vaatii täsmennystä.

Lain perusteluissa ja viimeaikaisissa tutkimuksissa ja selvityksissä metsätalouden vaikutuksista on todettu, että metsänkäyttöön tarvitaan lisää keinoja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja vahvistamiseksi. Metsätalouden määräaikaiseen kannustinjärjestelmää voitaisiin hyödyntää maksamalla tasoltaan sovitettua ympäristösopimuskorvausta säästöpuiden korjaamatta jättämisestä puuston eri-ikäisyyden luomiseksi sekä mahdollistamalla uhanalaisten metsälajien elinympäristöjen suojelu ympäristötukisopimuskohteina, vaikka lajiesiintymä ei sijaitsisi metsälain tarkoittamassa erityisen tärkeässä elinympäristössä tai Natura 2000-alueella. Tukea tulisi olla mahdollista myöntää myös käytöstä poistuneiden metsäautoteiden ennallistamiseen.

Kulotus on uusi työlaaji. Kulotuksella edistetään biologista monimuotoisuutta. Arvioitu toteutuma-ala 200 hehtaaria vuodessa on varsin vähän todellisten positiivisten vaikutusten saavuttamisen näkökulmasta. Metsänhoitoyhdistyksiä tulee kannustaa ja tukea luonnonhoitotoimien laajempaan tarjoamiseen maanomistajille niin kulotuksen kuin muidenkin luonnonhoitotoimien osalta. Kannustejärjestelmä on suunnattu yksityisille metsänomistajille ja se on vapaaehtoinen. Järjestelmästä koituvat ilmasto- luonnonmonimuotoisuus- ja vesistöhyödyt riippuvatkin siitä, kuinka aktiivisesti tukimahdollisuuksia hyödynnetään. Maanomistajien kannustamiseen ja tuen markkinointiin tuleekin panostaa merkittävästi.

Vaikutuksissa viranomaisten toimintaan ei ole arvioitu vaikutusta ELY-keskusten toimintaan. Mikäli lain tavoitteet toteutuvat ja metsänomistajien aktiivisuus erityisesti luonnonhoitohankkeisiin ja vesistökuormituksen vähentämiseen lisääntyy, tulee tämä lisäämään Metsäkeskuksen ELY-keskukselta pyytämien lausuntojen määrää.

Suomen hyväksymän EU:n biodiversiteettistrategian mukaan Euroopan biodiversiteetti on elpymässä vuoteen 2030 mennessä. Lausuttavana oleva laki olisi voimassa vuoden 2029 loppuun

saakka. Tämä tarkoittaa, että metsäluonnon osalta uhanalaistumiskehitys olisi saatava pysähtymään ja kääntymään elpyväksi lausuttavana olevan lain voimassaoloaikana. Lakia on tarkennettava ja täydennettävä niin, että se tarjoaa tähän riittävät työkalut.

Lakiesityksen pykäläkohtainen kommentointi

Lain tavoitteidenmäärittelyssä **1 §**:ssä tulisi olla tavoitteena metsätalouden vesiensuojelu ja metsätalousalueiden vesienhallinta osana laajempien valuma-alueiden vesienhallintaa.

Hallituksen esitysluonnoksessa **2 §**:ssä ehdotetaan poikkeusta metsälain soveltamisalasta. Kannustilain mukaista tukea olisi mahdollista saada metsiin, *”jotka kuuluvat yksityisiin luonnonsuojelualueisiin, jotka sisältyvät valtioneuvoston päätökseen”*. Pykälätekstissä ko. kohta on ilmaistu *”niihin valtioneuvoston periaatepäätökseen perustuviin yksityisiin luonnonsuojelualueisiin”*. Mikäli kohdalla tarkoitetaan METSO- ja/tai HELMI-periaatepäätöksiä, on kohtaa selkiytettävä. Mikäli kirjaus tarkoittaa HELMI- ja/tai METSO-ohjelmissa perustettuja luonnonsuojelualueita, ELY-keskus pitää hyvänä, että näillä alueilla tehtäviin ennallistamis- ja luonnonhoitotöihin voisi saada kannustinlain mukaista tukea.

Lain **6 §**:ssa tuen myöntämisen edellytyksissä tulisi olla mainittuna kaikki 1 §:ssä mainitut lain tavoitteet: Tuettavien töiden on oltava taloudellisesti, metsien biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta, *hyvän vesien tilan kannalta sekä ilmastonmuutoksen hillinnän ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen* kannalta tarkoituksenmukaisia.

Vaikka tuen myöntäminen ehdotetun mukaan edellyttää, että tukettava toimenpide on biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tarkoituksenmukainen, hallituksen esityksen mukaan tarkoituksenmukaisuusharkinta ei estä automaattisesti tukien myöntämistä esimerkiksi taimikon ja nuorenmetsän hoitoon, vaikka lain vaikutustenvaikutuksissa on todettu, että nuorenmetsänhoidolla ja taimikon hoidolla on luonnon monimuotoisuutta alentavaa vaikutusta ja toimenpiteet, joilla ko. metsätaloustoimissa monimuotoisuuden säilymistä voitaisiin parantaa, ovat ehdotuksessa pääosin vapaaehtoisia. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että 6 §:n mukaan töiden on oltava biologisen monimuotoisuuden näkökulmasta tarkoituksenmukaisia. Ristiriita korostuu, kun taimikon ja nuorenmetsän hoitoon myönnetty tukisummat ja toimenpidehehtaarit ovat moninkertaisia siihen nähden, paljonko myönnetään tukia metsäluonnon monimuotoisuutta edistäviin toimiin.

Hallituksen esityksen mukaan tarkoituksenmukaisuusharkinta tarkoittaisi luonnonmonimuotoisuuden näkökulmasta sitä, että Metsäkeskukseen tulevia hakemuksia verrattaisiin Metsäkeskuksen käytettävissä oleviin metsä- ja luontotietoihin, eikä luonnon monimuotoisuutta heikentäviä tukia ilmeisesti myönnettäisi luontoarvoiltaan arvokkaimmille kohteille. Jotta kaikki tiedossa olevat luontotiedot tulevat hyödynnetyksi, tulee tukipäätösharkinnassa Metsäkeskuksen omien tietovarantojensa lisäksi hyödyntää kaikki ympäristöhallinnon LajiGis-tietokannan lajihavainnot sekä laji.fi-tietokannan varmennetut lajihavainnot. Laji.fi-havaintojen mukaan saaminen on välttämätöntä, sillä merkittävä osa uusista havainnoista on hyödynnettävissä ainoastaan laji.fi-havaintoaineistossa. Toisaalta on huomioitava, että biodiversiteettistrategian mukaan monimuotoisuus tulisi saada lain voimassaoloaikana elpymään. Tällöin ei riitä, että tunnetut uhanalaisten lajien esiintymät säästetään, vaan on mahdollistettava uusien esiintymispaikkojen syntyminen, mitä ehdotettu toimintatapa ei riittävästi mahdollista.

10 § Suometsän hoitosuunnitelman osalta on esityksen mukaan tehtävä ensin hoitosuunnitelma, jota varten Metsäkeskus myöntää tukea hakemuksen perusteella. Tämän jälkeen laaditaan toteuttamissuunnitelma, jonka Metsäkeskus hyväksyy, sitten tehdään toimenpiteet, jota varten mahdollisesti haetaan luonnonhoitotukea ja tämän jälkeen jätetään Metsäkeskukselle toteutusilmoitus. Järjestelmä on suhteellisen monimutkainen, vaikka on hyvä ja perusteltua, että toimenpiteet suunnitellaan huolella. Epäselväksi kuitenkin suunnitelmavaiheessa jää, toteutuvatko suunnitelman mukaiset toimet. Ympäristösopimuksen osalta jo suunnitteluvaiheessa varmistetaan toimien toteutuminen. On syytä miettiä, tarvitaanko suometsien hoitosuunnitelmaan vastaavaa varmistusta, jotta tukisummat tuottavat konkreettista tulosta myös ympäristöhyötynä.

On perusteltua, ettei suometsän hoitosuunnitelmaa voi tehdä omana työnä. Maanomistajilla ei pääsääntöisesti ole sellaista osaamista, jolla suometsän hoitosuunnitelma voitaisiin tehdä riittävän asiantuntevasti tavoitteisiin nähden. Suunnitelman laatijalle ei ole säädetty kelpoisuusvaatimuksia ja epäselvää on, löytyykö suunnitelmien laadintaan riittävästi asiantuntemusta, mikäli suunnitelmia ryhdytään tekemään runsaasti.

12 §:ä selittävän hallituksen esityksen mukaan ympäristötukitoimenpiteet on toteutettava yhtenä kokonaisuutena. Tarvittaessa luonnonhoitohankkeita tulee voida tehdä vaiheistaen usealle vuodelle, jos esim. suometsän hoitosuunnitelman mukaisesta suon ennallistamisesta aiheutuvat vesistövaikutukset tai monimuotoisuushyödyt edellyttävät vaiheistamista.

Lain **13 §:ssa** on määritelty tuen myöntämisen edellytyksiä taimikon ja nuorenmetsän hoitoon. Pykälää on tarkennettu valtioneuvoston asetuksen 7 §:llä. Jotta toimenpiteen vaikutukset eivät olisi nyt lain tavoitteiden vastaisia, tulee monimuotoisuutta tukevien toteuttamistapojen olla velvoittavia. Velvoittavana asetuksessa on esitetty, että puun keräämisen yhteydessä kuollutta puuta ei saa kerätä pois. Asetuksessa vapaaehtoisina monimuotoisuutta tukevinä toteuttamistapoina on mainittu lehtipuiden säästäminen ja harvennettavalle kuviolle jätettävät luonnontilaiset alueet. Nämä keinot tulee myös olla tukitoimella velvoittavia. Esityksen perusteluiden mukaisesti taimikonhoito voi edistää ilmastonmuutokseen sopeutumista, jos taimikot kasvatetaan sekapuustoisina. Myös tämä perustelee velvoitetta säilyttää kuvio taimikonhoidossa sekapuustoisena.

Pykälässä **15 §** säädetään suometsän hoitosuunnitelmasta, joka on uusi toimenpide ja korvaa osaltaan aikaisempaa kunnostusojituksesta maksettua korvausta. Lausuttavana olevassa esityksessä kunnostusojituksia ei enää tueta, mikä on metsätalouden ympäristövaikutusten näkökulmasta askel parempaan suuntaan. Jotta ojitukset ja niiden aiheuttamat merkittävät ympäristöhaitat vähenisivät, tulisi suometsän hoitosuunnitelmissa olla tavoitteena ojitusalan väheneminen. Esitetyn suometsän hoitosuunnittelun mahdollistama ojittaminen ei vähennä ojitusten haittoja ja suometsän hoitosuunnittelua ohjataan sekä laki- että asetustasolla liikaa puuntuotannollisten tavoitteiden ohjaamana etenkin, kun vesistökuormituksen vähentäminen, ilmastonmuutoksen hidastaminen ja luonnonmonimuotoisuuden tukeminen ovat myös lain tavoitteiden keskiössä. Jotta suunnitelmalla saavutettaisiin myös vesistökuormitusta vähentäviä, ilmastonmuutosta hillitseviä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttäviä ja jopa parantavia vaikutuksia, tulee suunnitelmiin aina sisältyä oja, joita ei enää kunnosteta ja/tai aluetta, joka ennallistetaan aktiivisesti. Kaikilla suoalueilla tällaista ennallistamispotentiaalin omaavaa suoaluetta ei välttämättä ole, mutta tuettu hoitosuunnittelu tulee ohjata alueille, joilla savutetaan hyötyjä vesistökuormituksen, ilmastonkuumenemisen hidastamisen ja luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta. Suometsän hoitosuunnitelmia tulisi voida laatia myös tapauksissa, jossa tavoitteena

ei ole puuntuotannon edellytysten parantaminen, vaan suunnitelma keskittyisi ilmasto-, vesistö- ja monimuotoisuushyötyjen saavuttamiseen ilman puuntuotannollisia tavoitteita.

Pykälän 2 momentin 2 ja 3 kohdissa määritellään suunnittelualan kokoa. Kohtia on tarkennettava vastaamaan lain perusteluja ja valtioneuvoston asetuksen tarkennusta suunnittelualasta niin, että suunnitteluala muodostaa hydrologisen kokonaisuuden.

Pykälän 3 momentin 2 kohdassa on edellytettävä, että suunnittelussa käytetään saatavilla olevia luontotietoja. Näitä tulee olla myös Metsäkeskuksen lajihavaintokannat ja ympäristöhallinnon LajiGis-havainnot ja laji.fi-järjestelmän varmennetut havainnot.

Luontoarvojen kartoitus pakollisena osana suometsän hoitosuunnitelmaa on hyvä asia ja tulee sisältyä lopulliseen lakiesitykseen. 3 momentin 3 kohtaa on tarkennettava vähintään pykälän sisältöä avaavan hallituksen esityksen tasolla niin, että luontokohteiden selvittäminen sisältää myös lajiston selvittämisen. Luontoarvojen selvittämisessä tulee hyödyntää Metsäkeskuksen ja ympäristöhallinnon paikkatietoaineistoja, mutta riittävän asiantunteva suunnittelu ja luontoarvojen selvittäminen edellyttää aina myös maastonselvittämistä, mikä on kirjattava lakiesitykseen. Etenkin kun toimitaan yksityismailla, ei näiltä alueilta ole tehty kattavia luontoselvityksiä, joten maastonselvityksille on käytännössä aina tarvetta. Löytyvät uhanalaiset lajihavainnot tulisi kirjata laji.fi-järjestelmään, jolloin esiintymät olisivat myös viranomaisten tiedossa.

3 momentin 4 ja 5 kohdissa säädetään kuivatus-, lasku- ja täydennysojien suunnittelusta. Vaikka uusien ojien ja kunnostusojien kaivamiseen ei enää myönnettäisi tukea, näiden suunnittelun tukeminen ei riittävästi vähennä uusien ojien ja kunnostusojien kaivamisen aiheuttamia haitallisia vaikutuksia. Toisaalta hyvällä suunnittelulla voidaan vähentää ojituksen haitallisuutta. 3 momentin kodassa 5 säädetään, että suunnitelmassa on mainittava ne ojat, jotka eivät ole tarpeen kuivatustilan parantamiseksi ja joiden kunnostamista tulisi välttää kielteisten vesistövaikutusten näkökulmasta. Hoitosuunnitelmaa tarkentavan valtioneuvoston asetuksen 17 § mukaan vaikuttaa siltä, että suunnitelmassa kaikki olemassa olevat ojat on kuitenkin määritettävissä kunnostettavaksi ja ojaverkkoa on edelleen suunnitelmalla mahdollista tihentää ja uusia ojia kaivaa ojittamattomille alueille. Suometsän hoitosuunnitelmalle lain 15 §:n 2 momentissa asetettujen tavoitteiden näkökulmasta ojien tarpeellisuuden arviointiin ei riitä puuntuotannollinen ja vesistövaikutuksen arvioiminen, vaan on arvioitava myös ilmasto- ja monimuotoisuusvaikutukset.

Marinin hallitusohjelman mukaan kunnostusojituksia ei tulisi tehdä harvennushakkuiden yhteydessä rehevissä korvissa eikä karuilla rämeillä. Näihin elinympäristöihin tulisi olla kokonaan kiellettyä suunnitella kunnostusojia tai muita ojia tuetussa suometsien hoitosuunnittelussa. Ko. kielto ei tarkoita, että ko. ympäristöjä ei enää missään voisi ojittaa, vaikka tämä vaikuttaisi olevan hallitusohjelman tavoite. Lain ei kuitenkaan tule tuettuna mahdollistaa hallitusohjelmaan kirjattuun tavoitteen vastaista ojituksen suunnittelua, varsinkin kun ko. ojituksella olisi myös kannustinlain vastaisia tavoitteita. Lisäksi suometsien hoitosuunnitelman tukikriteerin on sisällettävä kaikissa suolinympäristöissä uusien ojien kielto hydrologialtaan luonnontilaisilla tai luonnontilaisen kaltaisilla suokohteilla. Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen metsäluonnossa ja vesistökuormituksen vähentäminen voivat tarkoittaa sitä, että ne ovat joskus ristiriidassa metsätalouden kannalta parhaan mahdollisen tuloksen saavuttamisen kanssa. Kun tavoitteena on myös ympäristövaikutusten vähentäminen, ei ympäristöhaittojen vähentäminen voi olla toistuvasti alisteinen puuntuotannollisille tavoitteille.

3 momentin kohta 6 ei vastaa saman pykälän 2 momentin 1 kohtaa, jonka mukaan ”suometsän hoitosuunnitelmassa sovitaan yhteen puuntuotannon edellytysten parantaminen, vesiensuojelu,

ilmastonmuutoksen hillintä ja monimuotoisuuden turvaaminen". 3 momentin 6 kohdassa kielteiset monimuotoisuus-, ilmasto- ja vesistövaikutukset on esitetty alisteisena metsätalouden harjoittamiselle. 6 kohdassa kestävä metsätalous vaikuttaa ymmärretyn taloudellisesti kestäväenä metsätaloutena, mitä näkökulmaa lain perusteluissa kritisoidaan. Kohtaa on korjattava niin, että kestävä metsätalous sisältää kestävyuden myös luonnon monimuotoisuuden, ilmaston ja vesistövaikutuksen näkökulmasta, eivätkä nämä ole taloudelliselle kestävyydelle alisteisia. Lisäksi kohta 6 tulee kirjata vastaamaan valtioneuvoston asetuksen 15 §:n kirjausta, jonka mukaan suunnitellut metsänkäsittelytoimenpiteet eivät saa huonontaa arvokkaiden luontokohteiden tilaa. Suunnitelman mukaisilla metsänkäsittelytoimenpiteillä ei tule voida heikentää myöskään vesien tilaa eikä lisätä ilmastopäästöjä. Vastaavan veloitteen tulee koskea myös mahdollisia suometsän hoitosuunnitelman mukaisia ojitustoimenpiteitä.

3 momentin 9 kohdassa säädetään, että suunnitelmassa kunnostamatta jätettäviä ojia ei saa kunnostusojittaa viiden vuoden aikana suunnitelman laatimisesta. Jos oja on tarkoitus jättää kunnostamatta, sitä ei tulisi saada kunnostusojittaa myöhemminkään. Jos aikaraja on tarvetta säätää, sen tulisi olla esimerkiksi 20 vuotta, jotta tarpeeton ja haitallinen kunnostusojittaminen saataisiin loppumaan tai edes vähenemään. Lakiin tulee sisältyä säädös myös siitä, ettei vastaavana 20 vuoden aikana saa tehdä myöskään suometsän hoitosuunnitelman sisältymättömiä uusia ojia. 20 vuoden aikaraja vastaisi siirtymäsäännösten kirjausta *"Suometsän hoitosuunnitelman laatimisen tai suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden - - - tekemiseen ei voida myöntää tukea, ellei kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaisen kunnostusojituksen rahoituksen loppuun maksamisesta ole kulunut vähintään 20 vuotta."* Kun aikaisemmalla tuella tehtyjä kunnostusojia suojataan esim. suometsän hoitosuunnittelun mukaiselta ennallistamiselta vähintään 20 vuotta, on samaa säilyttämistä sovellettava myös käytöstä poistettavien ojien osalta.

Lain perusteluissa todetaan, että suometsän hoitosuunnitelman yhteydessä on tarkasteltava peitteisen metsänkasvatuksen edellytykset koko suunnittelualueella. Lain valmisteluun liittyvässä LUKE:n ja SYKE:n selvityksessä suometsien hoidosta on tuotu esiin, että tukijärjestelmän ei tulisi kannustaa suometsien maaperän liialliseen kuivattamiseen eikä uudistamiseen tasaikäiseksi metsäksi. Suometsän hoitosuunnitelmaa määrittävästä pykälästä puuttuu kirjaus peitteisen metsänkasvatuksen tarkastelusta. Ko. kirjaus on sisällytettävä pykälään. Tukikriteereihin tulee sisällyttää, että jatkuvapeitteisessä kasvatuksessa jätettävien puiden valintaa tehdään myös monimuotoisuuden säilyttämisen näkökulmasta, ei ainoastaan metsätaloudellisin kriteerein. Jatkuvapeitteisyyteen siirtyminen vähentää myös kunnostusojitusten tarvetta.

Pykälien **17–19 §** mukaisissa tiehankkeissa tulee huomioida vesieliöiden liikkumisen ohella myös vesiensuojelu. Tienvierusojat aiheuttavat yhtä lailla vesistökuormitusta kuin muut metsäojat. Tukea tulisi voida myöntää perusparannukseen, jossa korjataan aikaisemmin rakennetun tien aiheuttamia monimuotoisuus- ja vesistökuormitushaittoja.

20 § Ympäristötuen myöntämisen tulisi olla mahdollista myös kohteilla, joilla esiintyy uhanalainen metsälaji tai -lajeja, vaikka kohde ei täyttäisi metsälain tarkoittaman erityisen tärkeän elinympäristön kriteerejä tai sijoittuisi Natura 2000-alueelle. Lain perusteluissa tunnistetaan, ettei aikaisemmilla keinoilla ole riittävästi saatu turvattua metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä, joten sen säilyttämiseen on metsätalouden määräaikaisessa kannustinjärjestelmässä löydettävä uusia keinoja. Lajiturvahankkeessa on tunnistettu uhanalaiset lajit, joita esiintyy metsäluonnossa ja joiden elinmahdollisuuksiin alueen metsänkäyttö oleellisesti vaikuttaa. Jos ympäristötukikohteita on enemmän tarjolla kuin minkä verran rahaa toimenpiteelle on käytettävissä, tulisi kohteiden

valinnassa priorisoida metsälain tärkeitä elinympäristöjä ja kiireellisesti suojeltavien uhanalaisten metsälajien elinympäristöjä.

Ympäristötukea tulisi tasoltaan sovitettuna voida myöntää myös säästöpuiden korjaamatta jättämiseen, minkä avulla metsään saataisiin luotua puuston eri-ikäisyyttä.

22 § momentin mukainen tuki sellaisten haittojen korjaamiseen ja estämiseen, jotka ovat aiheutuneet aikaisemmin toteutetuista metsäojituksista, on ”aiheuttaja maksaa” -periaatteen vastainen tukimuoto. Toimenpiteellä ei kuitenkaan voisi toteuttaa haittojen ehkäisemistä tai korjaamista, jos haitata ovat peräisin yhdeltä kiinteistöltä.

Muutoin luonnonhoidon tuen osalta pidetään tärkeänä, että mahdollisuus tukeen on myös yksityishenkilöllä. Luonnonhoito on tärkeää paitsi luonnon monimuotoisuuden myös vesiensuojelun näkökulmasta.

Metsäluonnon hoitoon tarkoitettulla tuella tulisi olla mahdollista ennallistaa tarpeettomiksi jääneitä tai jääviä metsäautoteitä.

27 § viittanee luonnonsuojelulain uudistamisesta annetun hallituksen esityksen pykälänumeroihin.

Pykälässä on säädetty, että jos ELY-keskus ei lausu Metsäkeskuksen jättämästä lausuntopyynnöstä kahden kuukauden kuluessa, Metsäkeskus voi ratkaista tukiasian ilman ELY-keskuksen lausuntoa. On huomattava, että lausumatta jättäminen ei vaikuta toimenpiteen lainmukaisuuden arviointiin ja ilman lausuntoa mahdollistettu toimenpide voi olla lain vastainen.

36 §:ssä mainitut tukitoimet (taimikon ja nuorenmetsän hoito ja terveyslannoitus) tulee voida ratkaista automaattisesti vain, jos sähköinen järjestelmä sisältää kaikki tiedossa olevat oleelliset luontotiedot. Lajistotiedon osalta sähköisessä järjestelmässä on oltava paitsi Metsäkeskuksen havainnot, myös ympäristöhallinnon LajiGis-havainnot ja varmennetut laji.fi-havainnot.

47 §:n mukaan Metsäkeskuksen tulee irtisanoa ympäristötukisopimus, jos metsätuho on tuhonnut ympäristötukisopimuskohteen tavalla, ettei ympäristötukisopimuksen voimassaolo ole enää perusteltua. Luonnolliseen sukkessioon kuuluu, että metsäympäristössä voi aiheutua metsävahinkoja esim. taudinaiheuttajien tai myrskyjen seurauksena ja näissä tilanteissa alueelle voi muodostua samanaikaisesti runsaasti kuollutta puuainesta. Kun ympäristösopimuksen tarkoituksena on metsäluonnon monimuotoisuuden suojelu, vaikuttaisi perusteettomalta, että jokin luontaiseen metsäsukkessioon kuuluva vaihe olisi peruste irtisanoa ympäristötukisopimus.

Yksikön päällikkö Olli Mattila

Ylitarkastaja Salli Uljas

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Merkintä sähköisestä hyväksynnästä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

Tämä asiakirja KEHA/7369/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/7369/2022 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Mattila Olli 05.08.2022 13:37

Esittelijä Uljas Salli 05.08.2022 13:21